

DOI: 10.25140/2411-5215-2021-3(27)-200-210

УДК 336.77(477)

JEL Classification: G14

Ірина Садчикова

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: aspirant_chstu@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-5144-1306>
Researcher ID: [F-4936-2014](https://orcid.org/0000-0001-5144-1306)

Інна Хоменко

доктор економічних наук, професор, професор кафедри теоретичної та прикладної економіки
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: innakhomenko28@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-0839-4636>
Researcher ID: [F-3881-2014](https://orcid.org/0000-0002-0839-4636)

Анастасія Онопрієнко

студентка 1 курсу магістратури спеціальності фінанси, банківська справа та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: onoprienko.anastasia.che@gmail.com

Анастасія Корицька

студентка 1 курсу магістратури спеціальності фінанси, банківська справа та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: koritskaya78@gmail.com

ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗБУДОВИ КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

У статті здійснено ґрунтовний аналіз сутності поняття «кредитний ринок», виділено його структурні складові, визначено суб'єкти, що взаємодіють на ньому. Авторами наведено аналіз основних показників діяльності кредитного ринку України, а саме надавачів кредитних послуг: банків, кредитних спілок, фінансових компаній, лізингодавців та ломбардів. До таких показників відносяться: кількість діючих кредитних установ, їхні сумарні активи, кількість наданих та погашених кредитів та позик, частка простроченої заборгованості тощо. Також після аналізу було виділено основні проблеми розвитку кредитного ринку України та окреслені майбутні кроки для розбудови міцної, стійкої до різноманітних чинників системи, покращення взаємодії між всіма її елементами.

Ключові слова: кредитний ринок; кредитна система; стійкість та платоспроможність; кредитування; фінансові установи.

Рис.: 3. Табл.: 5. Бібл.: 19.

Постановка проблеми. Сталій розвиток фінансового ринку будь-якої країни залежить від усіх її структурних складових, однією з яких виступає кредитний ринок. Він відіграє важливу роль в акумулюванні та розподілі тимчасово вільних ресурсів для неперервності розвитку економіки. Ефективний розвиток кредитного ринку уможливує стрімке зростання виробництва, прискорює рух капіталів, є рушійною силою науково-технічного прогресу та оновлення основного капіталу.

Стабільний розвиток економічних відносин у державі неможливий без постійної мобілізації, розподілу та перерозподілу тимчасово вільних грошових ресурсів різних суб'єктів господарювання, між іншими сферами та секторами економіки на принципах платності, поверненості та прибутковості. Тому актуальним питанням виступає дослідження основ функціонування кредитного ринку як найбільшого сектору фінансового ринку та напрямків подальшого його розвитку в сучасних умовах господарювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тематика розбудови та розвитку кредитного ринку досліджувалася багатьма вітчизняними науковцями, зокрема значний внесок було зроблено: Я. Белинською [3], О. Дзюблюк [5], О. Заруцькою [8] – у питанні формування кредитного ринку України; В. Міщенко [11], Ю. Потійка [18], М. Савлука [16] – у питанні організації кредитних відносин між банківськими установами та підприємствами тощо.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проте, незважаючи на численні дослідження вчених у сфері основ формування та розбудови кредитного ринку та організації кредитних відносин, об'єктивно актуалізується значення вивчення організаційно-економічних базисів стабільного розвитку кредитного ринку в Україні для формування напрямів його подальшого розвитку.

Мета статті. Метою цієї статті є визначення сутності поняття «кредитний ринок» та його основних складових, аналіз основних показників розвитку цього ринку в Україні, виділення основних проблем, що унеможливають ефективну розбудову кредитних відносин та надання рекомендацій подальшого розвитку українського кредитного ринку.

Виклад основного матеріалу. Кредитний ринок є базовою складовою фінансового ринку, необхідною умовою функціонування якого є наявність кредиторів та позичальників, між якими і здійснюється перерозподіл «вільних» грошових ресурсів. Надаючи ресурси в позику, кредитор має на меті отримання доходу, а позичальник має можливість розширити виробництво або здійснити інвестування коштів в інші активи.

Для з'ясування основних характеристик та сутності кредитного ринку, спочатку необхідно дати визначення цій дефініції. Сутність кредитного ринку розумілася кожним дослідником по-своєму. Наведемо декілька визначень «кредитного ринку» (табл. 1).

Таблиця 1

Сутність дефініції «кредитний ринок»

Автор	Визначення
І. В. Алексєєв	Кредит розглядають, як універсальний інструмент розподілу й перерозподілу національного доходу, фінансових, матеріальних і трудових ресурсів, вирівнювання рівнів рентабельності підприємств на основі переливання капіталів, що сприяє прогресивним структурним зрушенням у народному господарстві.
В. П. Ходаковська	Кредитний ринок – це механізм, за допомогою якого встановлюються взаємозв'язки між підприємствами, громадянами, що потребують грошових коштів, і організаціями та громадянами, що можуть їх надати (позичити) на певних умовах.
С. О. Маслова	Кредитний ринок – це механізм, за допомогою якого встановлюються відносини між підприємствами і громадянами, які мають потребу у фінансових ресурсах, та організаціями і громадянами, які можуть надати необхідні кошти на певних умовах.
М. І. Савлук	... як різновид грошового (фінансового) ринку, на якому формується попит і пропозиція на гроші, що надаються у позичку.
В. М. Шелудько	Кредитний ринок характеризують як специфічну складову ринку інструментів позики, які відображають відносини між емітентом та інвестором і, як правило, пов'язані з виплатою доходу інвестору за надану емітентові позику.

Джерело: сформовано авторами на основі [1; 10; 16; 17; 18].

Отже, можна зробити висновок, що кредитний ринок – це сукупність взаємопов'язаних факторів, а саме кредитних відносин та самої кредитної системи. Ринок не може існувати без суб'єкта та об'єкта, і тому без однієї з частин кредитний ринок не існує (рис. 1).

Як видно з рис. 1, кредитний ринок складається з таких головних елементів, як кредитні відносини і кредитна система. При цьому кредитні відносини розглядаються як відносини між усіма суб'єктами господарювання (фізичні та юридичні особи, населення та держава), які виникають, коли одні суб'єкти мають у своїм розродженні вільні кошти, а інші суб'єкти їх потребують. У свою чергу, кредитна система складається з фінансово-кредитних інститутів та нормативно-правових норм, які діють у державі та за її межами.

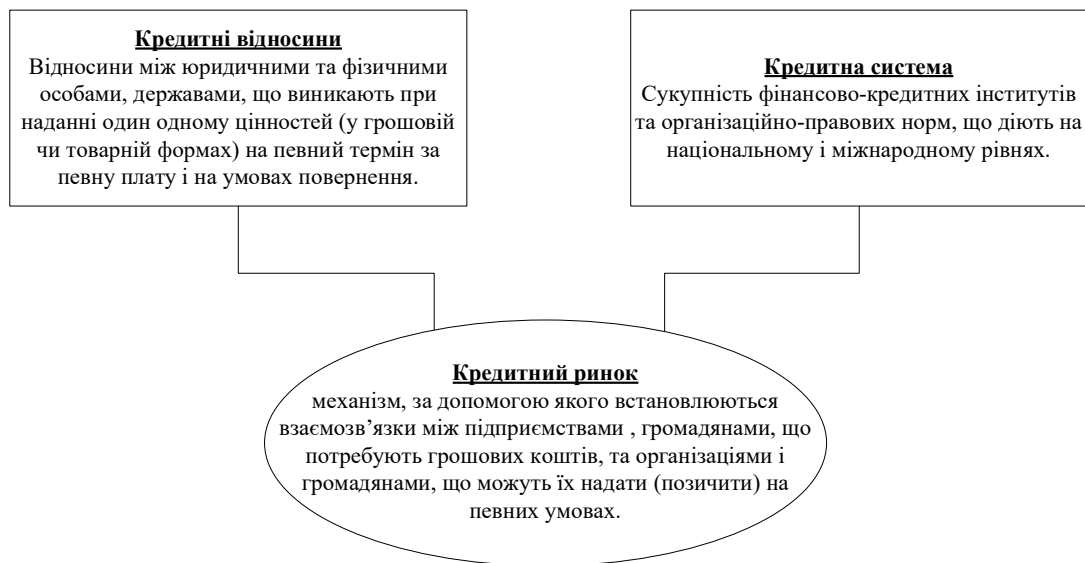

Рис. 1. Кредитний ринок та його елементи

Джерело: складено авторами на основі [4].

Розглянемо структуру кредитного ринку за основними його суб'єктами (рис. 2). Кредитна система складається з центрального банку, ряду комерційних банків та інших фінансово-кредитних інститутів. Вона має значний вплив на економічні процеси, тому держава регламентує та контролює процеси на кредитному ринку.

Рис. 2. Суб'єкти відносин кредитної системи

Джерело: складено авторами на основі [18].

Як видно з рис. 2, велика кількість суб'єктів вступає у відносини позики на кредитному ринку. Позичальниками на кредитному ринку є юридичні, фізичні особи й держава. Системно-кредитний ринок включає населення, невеликі підприємства, корпорації, фінансові інститути (у тому числі комерційні банки), сільськогосподарські підприємства, державні установи та громадські організації. Кредиторами виступають комерційні банки, інші фінансово-кредитні установи та іноземні кредитори – національні й міжнародні фінансові інститути. Також до кредиторів належать нефінансові інститути, які дають змогу отримання коштів визначений період.

За основними показниками діяльності банків в Україні, можна зазначити, що за аналізований період кількість діючих банків значно зменшилася та становить 41,7 % показника 2011 року. Така тенденція викликана подіями 2014 року, які призвели до стрімкої інфляції, вилучення банківських вкладів їхніми власниками та подальшим банкрутством банків у країні. Так само і кількість банків з іноземним капіталом зменши-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

лася, оскільки знизилася інвестиційна привабливість країни загалом. Тому іноземні інвестори вже менш охочекладаються в українські банки. Проте, якщо говорити про банки зі 100 % іноземного капіталу, то їх кількість змінюється не такими швидкими темпами в порівнянні із загальною кількістю банків.

Щодо загальних активів банків України, то незважаючи на зменшення кількості банків, цей показник зростає. Це означає, що дедалі більша кількість активів зосереджується в руках кожного з банків, що є гарною тенденцією. Активи в іноземній валюті за аналізований період були більш-менш стабільні, проте їх максимальне значення було досягнуто у 2015 році – 800 млрд грн, після чого показник пішов на спад (табл. 2).

Із табл. 2 видно, що строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам до 2020 року, поступово зростають. Це означає, що банк для коригування своєї фінансової стійкості та платоспроможності дедалі частіше використовують кошти інших банківських установ.

Таблиця 2

Основні показники діяльності банків в Україні, млрд грн

Назва показника	Рік									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
К-сть діючих банків	176	176	180	163	117	96	82	77	75	73
з них з іноземним капіталом	53	53	49	51	41	38	38	37	35	33
у т.ч. зі 100 % іноземним капіталом	22	22	19	19	17	17	18	23	23	23
Загальні активи	1212	1264	1409	1477	1571	1737	1840	1911	1982	2206
активи в іноземній валюті	492	503	513	667	800	519	507	495	492	586
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам*	-	-	-	-	23,5	23,1	28,4	33,7	34,9	50,4
Кредити надані клієнтам:	825	815	911	1006	1008	1006	1037	1119	1033	961
органам державної влади*	-	-	-	-	3,4	1,4	1,5	2,9	4,7	11,6
суб'єктам господарювання	580,9	609,2	698,8	802,6	830,6	847,1	864,4	919,1	821,9	749,3
фізичним особам	174,7	161,8	167,8	179,04	175,7	157,4	170,8	196,9	206,7	199,6
небанківським фінансовим установам*	-	-	-	-	0,07	0,02	0,04	0,07	0,03	0,06

* за 2011-2014 рр. дані показники не обліковувалися у статистичних довідниках та офіційних джерелах.

Джерело: складено авторами на основі [13; 14].

Серед наданих банками кредитів вагому частку мають кредити, що надані суб'єктам господарювання та фізичним особам. Так, за період 2011-2020 рр. обсяг кредитів, що надані суб'єктам господарювання, значно перевищує показник кредитування населення, що свідчить про послаблення кредитування банками останніх і орієнтацію кредитної політики на співпрацю із суб'єктами господарювання. Проте за останні 10 років показник наданих кредитів органам державної влади значно зріс.

Частка непрацюючих кредитів за період 2011-2020 рр. значно зросла. Найменшого значення цей показник досяг у 2013 році – 7,7 % наданих кредитів, а найбільшого у 2017 та 2019 рр. – 54,5 %. У 2020 році маємо зниження на 6,1 % (рис. 3). Така ситуація відбулась унаслідок кризових та інфляційних процесів, що спричинили банкрутство суб'єктів господарювання та неспроможність фізичних осіб виплатити борги. Загалом, статистика стану банківського кредитування в Україні свідчить про недостатню увагу до управління кредитними ризиками, відсутність нових ефективних методів їх ідентифікації та мінімізації.

Проте кредитний ринок не обмежується банківськими установами. Як бачимо з рис. 2, суб'єктами кредитної системи також є інші фінансово-кредитні установи, до яких належать: кредитні спілки, фінансові компанії та лізингодавці, ломбарди. Для формування повної картини, щодо впливу цих суб'єктів кредитної системи на розвиток та розбудову кредитного ринку нами було проаналізовано відповідні статистичні показники.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

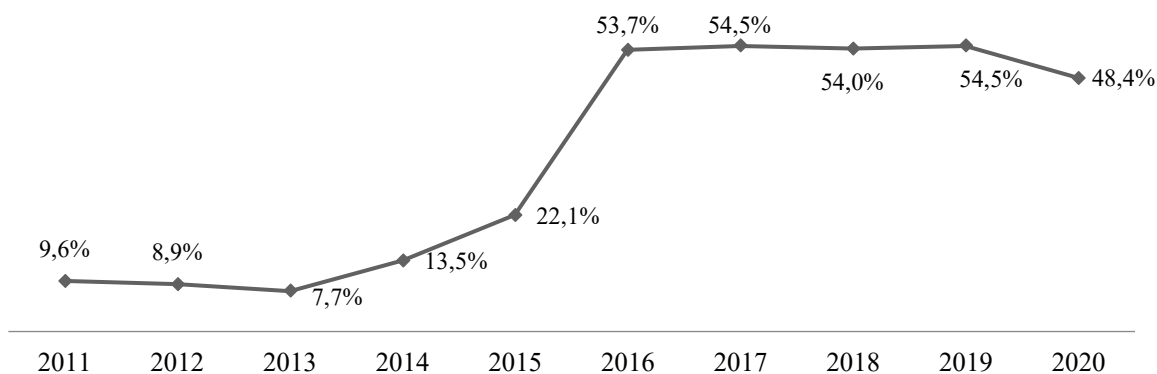

Рис. 3. Частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України, %

Джерело: складено авторами на основі [13; 14].

Створення кредитних спілок (КС) дає змогу сформувати резерв коштів на основі власних внесків та використовувати його для надання кредитів учасникам цієї спілки. Основні показники діяльності кредитних спілок в Україні за період 2011-2020 рр. наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Основні показники системи кредитних спілок в Україні за період 2011-2020 рр., млн грн

Назва показника	Рік									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
К-сть зареєстрованих кредитних спілок	613	617	624	589	588	462	378	358	337	322
Активи	2386,5	2656,9	2598,8	2338,7	2064,3	2032,5	2169,8	2218,4	2502,5	2317,0
Продуктивні	2026,1	2354,1	2261,1	1879,0	1607,3	1696,6	1801,0	1870,4	2145,9	2014,2
Непродуктивні	360,4	302,8	337,7	459,7	457,0	335,9	368,8	351,3	356,6	302,9
Обсяг кредитів, наданих членам КС	2237,4	2665,7	2576,2	2150,6	1929,6	2064,2	2167,7	2326,4	2670,4	2500,0
Внески членів КС на депозитні рахунки	1185,5	1750,7	1772,4	1500,3	1094,9	1035,2	1123,8	1304,5	1641,5	1921,0
Заборгованість за неповерненими та простроченими кредитами (залишок на кінець періоду)	410,6	407,6	412,9	454,0	451,8	368,7	345,8	352,2	334,0	787,1

Джерело: складено авторами на основі [2; 12; 14; 15; 19].

Як видно із табл. 3, кількість кредитних спілок в Україні до 2020 року зменшилася майже вдвічі. Показник обсягу наданих кредитів членам КС за період 2011-2015 рр. зменшився на 736,1 млн грн, водночас за період 2016-2020 рр. цей показник зріс з 2064,2 до 2500,0 млн грн. Причому внески членів КС на депозитні рахунки мають таку ж саму тенденцію змін. Заборгованість за неповерненими та простроченими кредитами, тобто їх залишки на кінець періоду обернено пропорційні до вищезазначених показників. Тобто в періоди, коли внески та обсяг наданих кредитів зростають, знижується заборгованість за кредитами і навпаки. Проте заборгованість по кредитах у 2020 році різко зросла та становила 787,1 млн грн. Здебільшого це пов'язано з кризовим станом економіки після настання пандемії COVID-19, що негативно позначилось на всіх секторах економіки України та світу.

Що стосується фінансових компаній та лізингодавців, то їх кількість щороку зростає, про це свідчать дані табл. 4.

Таблиця 4

Основні показники діяльності фінансових компаній та лізингодавців
за період 2011-2020 рр., млн грн

Назва показника	Рік									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
К-сть зареєстрованих фінансових компаній, од.	251	312	377	415	571	650	818	940	986	1020
Активи фінансових компаній	17578,0	36402,5	39781,2	51264,8	95825,0	97332,0	107533,9	125322,3	162197,0	186501,1
Надання фінансових кредитів за рахунок власних коштів*	830,2	2440,5	4462,4	3540,3	5521,4	3392,2	26940,6	47856,9	-	-
Надання позик	206,6	1152,4	2555,7	3444,2	1849,3	2390,9	27382,6	51909,1	79176,2	28567,3
Надання порук (поручень)	1,0	39,1	211,2	52,0	88,3	523,8	5455,0	9474,9	2433,3	559,0
Вартість укладених договорів фінансового лізингу фінансовими компаніями	9,7	1,7	16,5	257,4	20,2	67,3	153,4	673,8	1596,8	519,0
у тому числі юридичними особами-лізингодавцями	-	9634,4	31536,6	7181,0	6241,4	9754,4	12814,2	21519,3	24647,8	8728,4
Факторинг	6845,2	11702,9	10039,5	23525,7	16555,9	16887,5	31363,4	48105,0	56469,4	22562,1

* за 2019-2020 дані показники не обліковувалися у статистичних довідниках та офіційних джерелах.

Джерело: складено авторами на основі [7; 12; 14; 15].

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

У 2020 р. кількість зареєстрованих фінансових компаній становила 1020 од., що говорить про створення 769 нових компаній у порівнянні з 2011 р., що своєю чергою привело й до зростання їхніх активів. Це говорить про бурхливий розвиток цих фінансових установ, які надають позики, поруки та гарантії своїм клієнтам. Вартість наданих компаніями позик зростала в період з 2011 по 2019 рік і становила 79176,2 млн грн, однак у 2020 р. цей показник знизився до рівня 2857,3 млн грн, що на 50608,9 млн грн менше за показник у 2019 році. Щодо надання поручительств, то їхня вартість також мала тенденцію до зростання і в 2018 році становила 9474,9 млн грн, після чого спостерігається різке зниження показника.

Факторинг є вагомою часткою послуг фінансових компаній, проте тенденції зміни цього показника мало відрізняються від попередніх. Також, варто зазначити, що укласти договори з лізингу мають право не тільки юридичні особи – лізингодавці, а й інші фінансові компанії, що мають на це ліценцію. Тож, можна зробити підкреслити, що кількість фінансових компаній зростає, проте ефективність їх знизилася.

За показниками системи ломбардів в Україні їхню діяльність можна охарактеризувати як більш ефективну, ніж фінансових компаній та лізингодавців. Основні показники діяльності ломбардів в Україні за період 2011-2020 рр. наведено в табл. 5.

Таблиця 5

Основні показники діяльності ломбардів в Україні за період 2011-2020 рр.

Назва показника	Рік									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
К-сть ломбардів, од.	456	473	479	477	482	456	415	359	324	302
Активи за балансом, млн грн	1203,8	1558,4	1518,6	1710,3	2218,6	3317,7	3763,7	3721,3	4264,8	3866,8
Сума наданих фінансових кредитів під заставу, млн грн	7325,1	2338,2	8368,2	8410,8	12459,7	16718,0	16389,0	16442,3	18178,5	16571,0
Сума погашених фінансових кредитів, млн грн	7261,4	2325,5	8347,8	8202,3	12155,3	16414,7	16395,9	16139,7	17840,8	16629,9

Джерело: складено авторами на основі [7; 12; 14; 15; 19].

Згідно з табл. 5 за аналізований період спостерігається тенденція, що характеризується зменшення кількості ломбардів, якщо порівняти 2020 р. з 2011-м, то кількість зменшилась на 154 од. (або на 33,8 %), проте за аналогічний період активи за балансом збільшились на 2663 млн грн (або на 2,2 %). Якщо подивитись на показники наданих фінансових кредитів під заставу (у 2020 р. він збільшився на 9245,9 млн грн у порівнянні з 2011 р.), то цей показник має тенденцію до зростання, таке збільшення обсягу ломбардного кредитування під заставу зумовленим тим, що підвищується рівень попиту на додаткові ресурси та недоступністю кредитів з інших джерел для людей із низьким рівнем доходів.

Проаналізувавши основні показники діяльності окремих суб'єктів, що діють на кредитному ринку України, можна виділити такі проблеми його функціонування:

- «банкоцентрованість» кредитної системи та кредитного ринку;
- недосконала законодавча база у сфері регулювання небанківських фінансових установ;

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

- висока частка простроченої заборгованості по кредиту;
- кризові явища в економіці;
- низька частка кредитування банками органів державної влади та небанківських фінансових установ;
- висока вартість грошових коштів;
- відсутність ефективних методів та інструментів управління кредитними ризиками;
- висока частка резервів за активними операціями банків;
- регіональні диспропорції розподілу кредитних коштів;
- значна валютизація кредитного ринку тощо.

Для вдосконалення функціонування та підвищення темпів розвитку кредитного ринку України, необхідно вжити заходи [6; 9]:

1. Удосконалення нормативно-правової бази у сфері регулювання кредитного ринку, посилення державного нагляду за фінансово-кредитними установами.
2. Стимулювання розвитку інструментів кредитного ринку.
3. Підвищення державних вимог щодо кваліфікації робітників фінансово-кредитних установ.
4. Розбудова ринкової інфраструктури, зокрема допоміжних інституцій, таких як кредитні бюро.
5. Пошук нових методів ідентифікації та управління кредитними ризиками.
6. Відновлення довіри населення до банківських та небанківських установ, оприлюднення публічної інформації у легкій та доступній для всього населення формі.
7. Розроблення загальнонаціональної концепції (стратегії) розбудови кредитного ринку в Україні.

Висновки та пропозиції. У межах цієї статті нами був здійснений аналіз основних показників діяльності різних суб'єктів кредитного ринку, а саме: банків, фінансових компаній, лізингодавців, кредитних спілок та ломбардів. Визначено та надано характеристику основних тенденцій їхнього розвитку, виділено проблеми, які гальмують функціонування цих суб'єктів кредитного ринку, що дозволило сформулювати основні напрями для подальшого розвитку та ефективного їх функціонування. З урахуванням вивченого, напрямом подальших досліджень вбачаємо аналіз закордонного досвіду в частині розбудови кредитного ринку.

Список використаних джерел

1. Алексеев І. В. Гроші та кредит : навч. посіб. / І. В. Алексеев, М. К. Колісник. – К. : Знання, 2009. – 253 с.
2. Аналіз показників діяльності кредитних спілок-членів ВАКС за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.vaks.org.ua/images/finanalyka_vaks/VAKS_2011_onovleno.pdf.
3. Белинська Я. В. Переваги кредитування інвестиційно-інноваційної діяльності на засадах державно-приватного партнерства в умовах глобалізації в Україні / Я. В. Белинська, Т. А. Калита // Економіка та держава. – 2018. – № 8. – С. 4–8.
4. Глущенко С. В. Гроші. Кредит. Кредитний ринок / С. В. Глущенко. – К. : НаУКМА, 2015. – 204 с.
5. Дзюблюк О. Грошово-кредитна політика в період кризових явищ на світових фінансових ринках / О. Дзюблюк // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 5. – С. 20–30.
6. Дубина М. В. Концептуальні підходи до підвищення рівня безпечності банківського платіжного середовища України / М. В. Дубина, І. В. Садчикова, І. О. Середюк // Бізнес Інформ. – 2020. – № 3. – С. 349–359.
7. Жигало І. І. Статистичне оцінювання розвитку фінансових Компаній в Україні / І. І. Жигало // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. – 2019. – № 2-3 (70-71). – С. 145–156.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

8. Заруцька О. П. Міжнародний досвід та вітчизняна практика розвитку платформ Р2Р кредитування: проблеми та перспективи / О. П. Заруцька, А. О. Синюк // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – 2017. – Вип. 11(1). – С. 118–123.
9. Кичко І. І. Захист депозитів населення / І. І. Кичко, Н. В. Шаркаді // Фінанси України. – 2006. – № 2. – С. 122-127.
10. Маслова С. О. Фінансовий ринок: навч. посіб. / С. О. Маслова, О. А. Опалов. – Львів : Новий світ, 2002. – 304 с.
11. Міщенко С. Розвиток кредитування в посткризових умовах / С. Міщенко // Банківська справа. – 2013. – № 1. – С. 3–19.
12. Огляд ринків фінансових послуг та підсумки діяльності небанківських фінансових установ за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forinsurer.com/files/file00425.pdf>.
13. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua>.
14. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.
15. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua>.
16. Савлук М. І. Гроші та кредит: підручник / М. І. Савлук. – К. : КНЕУ, 2006. – 744 с.
17. Ходаковська В. П. Ринок фінансових послуг: Теорія і практика : навч. посіб. / В. П. Ходаковська, В. В. Беляєв. – К.: ЦУЛ, 2002. – 616 с.
18. Шелудько В. М. Фінансовий ринок: підручник / В. М. Шелудько. – К. : Знання, 2015. – 535 с.
19. Шкварчук Л. О. Аналіз діяльності кредитних спілок на ринку фінансових послуг України [Електронний ресурс] / Л. О. Шкварчук, М. А. Цікайло // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2014. – № 811: Логістика. – С. 422–425. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/29576/1/062_422_425.pdf.

References

1. Aliksieiev, I.V., & Kolisnyk, M.K. (2009). *Hroshi ta kredyt [Money and credit]*. Znannia.
2. *Analiz pokaznykiv diialnosti kredytnykh spilok-chleniv VAKS za 2011 rik [Analysis of performance indicators of credit unions-members of WACS for 2011]*. (n.d.). www.vaks.org.ua. https://www.vaks.org.ua/images/finanalitika_vaks/VAKS_2011_onovleno.pdf.
3. Belynska, Ya.V., & Kalyta, T.A. (2018). *Perevahy kredytuvannya investytsiino-innovatsiinoi diialnosti na zasadakh derzhavno-pryvatnoho partnerstva v umovakh hlobalizatsii v Ukraini [Benefits of crediting investment-innovative activity on the basis of the state-private partnership in globalization conditions in Ukraine]*. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, (8), 4–8.
4. Hlushchenko, S.V. (2015). *Hroshi. Kredyt. Kredytnyi rynek [Money. Credit. Credit market]*. NaUKMA.
5. Dziubliuk, O. (2009). *Hroshovo-kredytna polityka v period kryzovykh yavlyshch na svitovykh finansovykh rynkakh [Monetary policy in the period of the crisis on world financial markets]*. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy – Bulletin of the National Bank of Ukraine*, (5), 20-30.
6. Dubyna, M.V., Sadchykova, I.V., & Serediuk, I.O. (2020). *Kontseptualni pidkhody do pidvyshchennia rivnia bezpechnosti bankivskoho platizhnoho seredovyshcha Ukrainy [The Conceptual Approaches to Improving the Security of the Banking Payment Environment of Ukraine]*. *Biznes Inform – Business Inform*, (3), 349–359.
7. Zhyhalo, I.I. (2019). *Statystychne otsiniuvannya rozvytku finansovykh Kompanii v Ukraini [Statistical evaluation of the financial companies development in Ukraine]*. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen – Bulletin of socio-economic research*, (2-3(70-71)), 145–156.
8. Zarutska, O.P., & Syniuk, A.O. (2017). *Mizhnarodnyi dosvid ta vitchyzniana praktyka rozvytku platform R2R kredytuvannya: problemy ta perspektyvy [International experience and domestic practice of development of P2P lending platforms: problems and prospects]*. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Serii «Ekonomika» – Visnyk of Dnipropetrovsk University. Economics series*, 11(1), 118–123.
9. Kychko, I.I., & Sharkadi, N.V. (2006). *Zakhyst depozytiv naseleennia [Protection of household deposits]*. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, (2), 122-127.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

10. Maslova, S.O., & Opalov, O.A. (2002). *Finansovyi rynek [Financial market]*. Novyi svit.
11. Mishchenko, S. (2013). Rozvytok kredytuvannia v postkryzovykh umovakh [Development of lending in post-crisis conditions]. *Bankivska sprava – Banking*, (1), 3–19.
11. Ohliad rynkiv finansovykh posluh ta pidsumky diialnosti nebankivskykh finansovykh ustanov za 2011 rik [Review of financial services markets and results of non-banking financial institutions for 2011]. (n.d.). <https://forinsurer.com/files/file00425.pdf>.
13. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy [Official site of the Ministry of Finance of Ukraine]. (n.d.). <https://minfin.com.ua>.
14. Ofitsiyni sait Natsionalnoho banku Ukrainy [Official site of the National Bank of Ukraine]. (n.d.). <https://bank.gov.ua>.
15. Ofitsiyni sait Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuie derzhavne rehuliuвання u sferi rynkiv finansovykh posluh [Official site of the National Commission for State Regulation of Financial Services Markets]. (n.d.). <https://www.nfp.gov.ua>.
16. Savluk, M.I. (2006). *Hroshi ta kredyt [Money and credit]*. KNEU.
17. Khodakovska, V.P., & Bieliaiev, V.V. (2002). *Rynek finansovykh posluh: Teoriia i praktyka [Financial services market: Theory and practice]*. TsUL.
18. Sheludko, V.M. (2015). *Finansovyi rynek [Financial market]*. Znannia.
19. Shkvarchuk, L.O., & Tsikailo, M.A. (2014). Analiz diialnosti kredytnykh spilok na rynku finansovykh posluh Ukrainy [The analysis of credit union at the financial services market of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika» – Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic»*, (811), 422–425. http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/29576/1/062_422_425.pdf.

Отримано 18.08.2021

UDC 336.77(477)

Iryna Sadchykova

PhD in Economics, Associate Professor of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: aspirant_chstu@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-5144-1306>

Researcher ID: [F-4936-2014](https://orcid.org/0000-0001-5144-1306)

Inna Khomenko

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Theoretical and Applied Economics
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: innakhomenko28@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-0839-4636>

Researcher ID: [F-3881-2014](https://orcid.org/0000-0002-0839-4636)

Anastasia Onoprienko

1st year Master's Student of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: onoprienko.anastasia.che@gmail.com

Anastasia Korytska

1st year Master's Student of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: koritskaya78@gmail.com

DETERMINANTS OF CREDIT MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE

Rapid economic growth in the country is impossible without the effective development of the credit market. Its key role is in attracting deposits and lending to borrowers, which in turn contributes to rapid growth of production, allows rapid renewal of fixed capital and is the driving force of the investment and innovation development.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

The urgency of studying the conditions of the credit market development in Ukraine is due to the fact that the entire financial market as a whole is bank-centered, and the stock market infrastructure at this stage of development is almost absent. Therefore, the main task of banking and non-banking institutions in this aspect is to find new effective approaches to investment and innovation support of all sectors of economy. It is important to thoroughly investigate how the credit market in Ukraine works in modern conditions, which will allow us to assess the impact of banks and other financial intermediaries on the economy development as a whole.

The purpose of this article is to determine the essence of the concept of "credit market" and its main components, analysis of key indicators of the development of institutions providing credit services in Ukraine (banks, credit unions, financial companies, lessors and pawnshops), highlighting the main problems that prevent effective building credit relations and providing recommendations for further development of the Ukrainian credit market.

In the course of the research, the essence of the concept of "credit market" was analyzed, its structural components were identified, and the subjects interacting in it were identified. The characteristics of the main tendencies of their development are determined and given, a number of problems that slow down the functioning of these credit market entities are identified, which allowed to form the main directions for their further development and effective functioning. Taking into account the studied materials, the direction of further research, we see the analysis of foreign experience in terms of the credit market development.

Keywords: credit market; credit system; stability and solvency; crediting; financial institutions.

Fig.: 3. Table: 5. References: 19.